

## KOREYS TILINI O'RGANISHDA MADANIY KOMPETENSIYANING O'RNI

**Xaydarov Jasur Baxodirovich**

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti,

Koreys filologiyasi kafedrasini o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15631118>

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada koreys tilini o'rganish jarayonida madaniy omillarning ahamiyati, til va madaniyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlik, shuningdek, koreys jamiyatining urf-odatlarini, ijtimoiy qadriyatlarini va tilga ta'siri tahlil etiladi. Til o'rganuvchilarning lingvomadaniy kompetensiyasini shakllantirish orqali ularning muloqotga kirishish qobiliyatini kuchaytirish, kontekstual tushunishni rivojlantirish va madaniyatlararo muloqotda muvaffaqiyatga erishish yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqolada koreys tilini samarali o'rgatish uchun madaniy materiallar – dramalar, xalq bayramlari, odob-axloq me'yorlari kabi vositalarni o'quv jarayoniga integratsiyalash zarurligi asoslab beriladi.

**Kalit so'zlar:** Koreys tili, madaniy kompetensiya, til va madaniyat, lingvomadaniyat, o'quv jarayoni, interaktiv metod, drama, madaniyatlararo muloqot.

### Kirish

Bugungi globalashuv davrida xorijiy tillarni o'rganish nafaqat lingvistik bilimlarni egallash, balki shu til sohibi bo'lgan xalqning madaniyatini, dunyoqarashini, urf-odat va qadriyatlarini ham chuqur anglashni taqozo etadi. Ayniqsa, koreys tilini o'rganishda bu jarayon yanada murakkab va o'ziga xos xarakterga ega, chunki koreys jamiyatining ijtimoiy tuzilmasi, qadimiy an'analari, konfutsiylik ildizlariga tayangan axloqiy me'yorlari bevosita til vositalarida o'z ifodasini topgan.

Til — bu faqat aloqa vositasi emas, balki madaniyatni aks ettiruvchi va uni uzluksiz ravishda avloddan-avlodga yetkazuvchi ijtimoiy hodisadir. Koreys tilida hurmat darajalarining murakkab tizimi, so'zlashuvda yosh, ijtimoiy maqom va munosabat turiga ko'ra o'zgaruvchi grammatik shakllar madaniyatning tilga qanchalik chuqur singib ketganligini ko'rsatadi. Masalan, bir inson bilan suhbatda foydalaniladigan fe'l shakli yoki murojaat turi bevosita suhbatdoshga bo'lgan hurmat darajasini bildiradi.

O'zbekiston kabi koreys tilini ikkinchi til sifatida o'rganayotgan mamlakatlarda til o'rgatish metodikasida lingvistik bilimlar bilan bir qatorda madaniy komponentlarni ham o'z ichiga olgan yondashuv zarur hisoblanadi. Chunki o'quvchi grammatik jihatdan to'g'ri gapira olsa-da, madaniy kontekstni tushunmasdan to'laqonli muloqotga kira olmaydi.

Asosiy qism

*Til va madaniyat o'zaro bog'liqligi*

Til va madaniyat bir-biridan ajralmas tushunchalardir. Har bir xalq o'zining tarixiy, diniy, axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarini til orqali ifodalaydi. Koreys tilida bu ayniqsa yaqqol ko'zga tashlanadi. Masalan, **hurmat darajalari** (존댓말 – *jondaetmal*) va **oddiy nutq shakllari** (반말 – *panmal*) yordamida suhbatdoshning yoshi, maqomi yoki ijtimoiy masofasi belgilanadi. Bunday murakkab ierarxik tuzilma koreys xalqining konfutsiylikka asoslangan madaniyatidan kelib chiqadi.

**Misol:** 할아버지, 식사하셨어요? (*Buva, ovqatlaningizmi?*) Bu jumladan 식사하다 (ovqatlanmoq) fe'lining hurmatli shakli ishlatilgan.

너 밥 먹었어? (*Sen ovqat yedingmi?*) — bu esa yaqin do'stlar o'rtasidagi oddiy nutq.

Agar o'quvchi bu farqni tushunmasa, noto'g'ri situatsiyada hurmatsizlik qilishi mumkin, bu esa madaniy xatoga olib keladi.

#### *Doramalar va audiovizual materiallar orqali madaniy kontekstni o'rgatish*

Koreys tilini o'rganishda dramalar ya'ni koreys seriallari madaniy kontekstni tushunishda beqiyos vosita hisoblanadi. Ular orqali talabalar real hayotdagi muloqot uslublari, salomlashuv shakllari, odob-axloq normalari bilan tanishadi.

**Misol: "Crash Landing on You" (사랑의 불시착)** serialida Shimoliy va Janubiy Koreya o'rtasidagi ijtimoiy-madaniy tafovutlar orqali til va madaniyatning qanday uzviy bog'liq ekani ko'rsatiladi. Serialdagi janublik qahramonlar hurmatli til shakllaridan, turli atamalardan, urf-odatlariga amal qilishdan foydalanadi. Talabalar bu orqali jamiyatdagi axloqiy me'yorlarni anglay boshlaydilar.

#### *Madaniyatlararo tafovutlar va lingvomadaniy kompetensiya*

O'zbek va koreys madaniyatlari o'rtasida umumiy jihatlar bilan bir qatorda farqlar ham mavjud. Masalan, o'zbek tilida "siz" va "sen" farqi mavjud bo'lsa-da, u grammatik jihatdan kuchli ajratilmaydi. Koreys tilida esa har bir fe'l shakli hurmat yoki tenglik darajasini bildiradi. Bu esa koreys tilini o'rganayotgan o'zbek talabalariga tushunishga qiynaladigan jihatlardan biridir.

#### **Misol:**

- O'zbek tilida: "Siz qayerga ketyapsiz?" – oddiy shakl
- Koreys tilida: 어디 가세요? (hurmat shakli) / 어디 가? (oddiy shakl) — gap mazmuni bir xil bo'lsa-da, muomala uslubi farqlidir.

Lingvomadaniy kompetensiyani rivojlantirish orqali talabalar nafaqat tilda, balki madaniy jihatdan ham to'g'ri muloqot qila oladi.

#### *Madaniy o'yinlar va tajriba asosidagi metodlar*

Madaniyatni o'rgatish faqat nazariy bilim bilan cheklanmasligi kerak. O'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlovchi metodlar — teatr sahnalari, rolda o'ynash, koreys bayramlarini nishonlash, madaniy taomlarni tayyorlash darslarini tashkil etish — ularning madaniyatga qiziqishini oshiradi.

**Masalan,** *Chusok* bayrami haqida dars o'tkazilganda, talabalar bayramning kelib chiqishi, urf-odatlarini, so'z boyligi, kiyinish madaniyati va an'anaviy taomlari (songpyeon – 송편) bilan tanishadilar.

#### **Xulosa**

Koreys tilini o'rganishda madaniy komponentni hisobga olish, nafaqat lingvistik bilimlarni chuqurlashtiradi, balki o'rganuvchining muloqotga kirishish qobiliyatini, ya'ni kommunikativ kompetensiyasini ham samarali rivojlantiradi. Madaniyat til vositasida uzatilganligi sababli, o'quvchi nafaqat so'z va grammatik shakllarni, balki ular ortidagi qadriyatlar, urf-odatlar va ijtimoiy me'yorlarni ham anglashni o'rganadi.

O'rgatuvchi dars jarayonida dramalar, madaniy mavzudagi videolar, bayramlar, xalq og'zaki ijodi, urf-odatlar, oshpazlik san'ati, kiyinish madaniyati kabi turli vositalardan foydalanib, til va madaniyatni uyg'un holda berishi kerak. Bunday yondashuv orqali talaba koreys tilidagi madaniy semantikani anglaydi, noto'g'ri muomala va madaniy xatolardan qochadi hamda chuqur til ko'nikmalariga ega bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, koreys tilini o'qitishda madaniyatni o'rgatish shunchaki qo'shimcha emas, balki asosiy metodik komponent sifatida qaralishi zarur. Madaniyatlararo muloqotda muvaffaqiyatga erishish uchun bu integratsiyalashgan yondashuv muhim ahamiyatga ega.

### References:

#### Используемая литература:

#### Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 김영민. (2018). 한국문화와 언어교육. 서울: 한글출판사.
2. Brown, H. D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education.
3. Risager, K. (2006). Language and Culture: Global Flows and Local Complexity. Multilingual Matters.
4. Ruzmetova, M. (2020). "Xorijiy til o'qitish jarayonida madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish". Til va Adabiyot Ta'limi jurnali, 2(1), 45-50.
5. 김은숙. (2015). "드라마를 활용한 한국어 교육의 실제". 한국언어문화교육학회지, 10(2), 121-138.
6. Lee, K. (2014). Culture in Language Learning: Strategies for Teaching. Seoul: KLT Press.
7. UzJTU metodik qo'llanma (2021). "Koreys tili darslarida lingvomadaniy yondashuv".